

Digitalizálta

**Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ**

30352

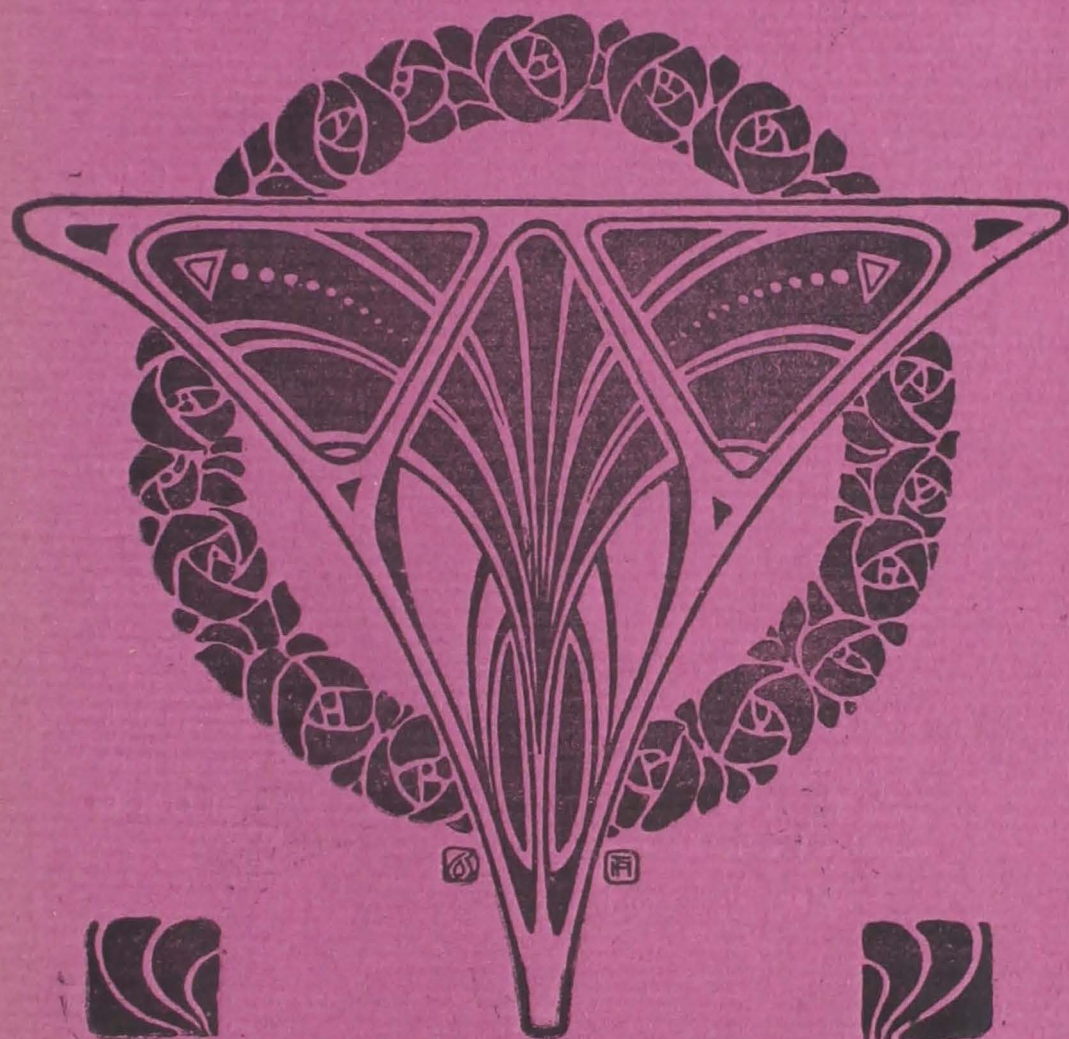
I. ÉVFOLYAM. 6. SZÁM.

Budapest, 1905. május hó.

Megjelenik minden hó 1-én.

ERDŐS RENÉE

IRÁSOK KÖNYVE

Írja, szerkeszti és kiadja: Erdős Renée.

Az olvasónak,

mint szerző hálásan köszönöm meg azt a meleg érdeklődést és jóindulatot, melylyel az Írások Könyvét a kezdet nehéz útján pártfogásába vette, hibáit elnézte, itt-ott megdicsérte és jó tanácscsal szíves intéssel segítségére volt.

Örömem és büszkeségem telik e sikerben, annál is inkább, mert talán sok minden, ami óhajom és tervem e laphoz fűződött, nem teljesülhetett úgy, amint azt elgondoltam; fájdalom, ez idő alatt többet voltam beteg, mint egészséges, a munka és minden vele járó izgalom tiltva volt s úgyszólván csak lopva dolgozhattam egy-egy órát, olyankor, mikor a nagy fáradtság alább hagyott.

Most, Istennek hála, gyógyulóban: ismét teljes erőmmel és igyekezetemmel akarom csinálni a lapot, úgy hogy önöket érdekelje és pártfogásukat kiérdemelje továbbra is.

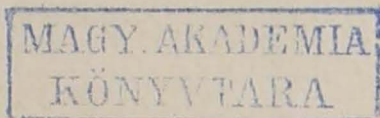
E célból kérem szíves olvasóimat, azokat, akiknek előfizetése a májusi számmal lejárt, hogy azt ne negyedévre, hanem félévre folytatólag újítsák meg, mert ezáltal engem sok munkától mentenek meg, kiadói hivatali teendőktől, amikhez csak keveset értek, s amelyek nekem sok gondot okoznak.

Az új félév elteltével a lap adminisztratív részét már nem én vezetem, hanem komoly és igazi kiadó, aki azt külsőleg új és művészi köntösbe öltözteti, hogy ezáltal is szebb és tetszetősebb legyen. Addig kérem önöket legyenek türelmesek és el ne hagyjanak engem; nehéz, de kedves feladatomban, hadd meritsek új erőt és bizalmat a további munkához.

Margitliget, május 1-én

Erdős Renée.

Velencze.

*Te itt jártál uram, már akkor is,
Amikor én, mint ötesztendő gyermek,
A kályha mellett hallgattam mesét,
Vagy künn a réten futkostam virágért,
És álmom volt egy aranyhajú bábú,
Egy kis kalitka s benne egy madár.*

*Te itt jártál uram, már akkor is,
S karodra fűzve egy idegen asszony.
Vele nézted a mese-kék eget,
Vele siklottál csöndes vizeken,
S a néma, fénytelen sikátorok közt
Az ő ölébe hajlott a fejed.*

*Te itt jártál uram már akkor is.
S a forró éjszakáknak mámorát
Beitta lelked a márványfalak közt,
És hallgattad az álmatag zenét
És hallgattad a csengő rithmusos
Lágy olasz éneket — míg távol tőled
Én tüzetfúvó sárkányszörnyeteggel*

*Boszorkányokkal vívtam nagy csatát,
S a félelemtől sirva ébredék.*

*Te itt jártál uram, már akkor is!
Óh mondd, óh mondd, hogyan feledjem el?
Az agyvelőmben forr e gondolat
A véremlében lángot vet és lobog:
Te itt jártál uram, már akkor is!
Más volt az asszony, s te szeretted őt,
Más volt az asszony, s megcsókoltad őt.
Úgy fogtad át fejét, mint az enyémet,
Úgy feküdtél a lábai előtt,
S úgy dicsérted szépségét, oly nagyon,
Mint most az én szépségemet dicséred.*

*Eressz el innen! Menni akarok!
Megöl e város. Féltékeny vagyok rá!
Emlékeidre féltékeny vagyok!
Elmúlt csókokra féltékeny vagyok.
Elmúlt lázaktól, lázam csillapúl.
Betelt vágyaktól, elnyugszik a vágyam.
Eressz el innen! Menni akarok!*

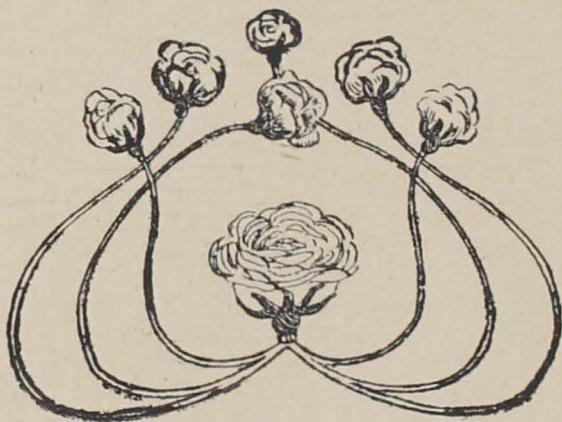
*Azért kellett elhagynom a falut,
Ahol születtem s a szülői házat?
Azért kellett kimennem a világba,
Hogy téged megtaláljalak?*

*Es hogy te engem idehozz
A bűnök városába és megejtsd
Ezer varázssal káprázó szemem ?
Félek a karcsu márványoszlopoktól.
A rejtelmesen csillogó tavaktól.
E sok halott fény engemet ijeszt.
És dalon, zenén, csillogáson át
Kisérteteknek suhanását hallom,
Elmúlt szerelmek halál-sóhaját —
S ezerszeres lesz lelkemben a vád :
Te itt jártál uram már akkor is . . .*

*

*Ő rám néz. Lassan, tétován felel :
„Itt voltam akkor. Bár ne lettem volna !
Bár most lennék először itt, veled !
Veled, először, édes gyermekem !
Te fiatalság, épség, ragyogás !
Nekem utolsó életörömöm !
Nekem utolsó áldásom, bűnöm.
Utolsó dalom és utolsó álmom,
Ki itt léssz majd, ha már én nem leszek,
És csókot adsz majd — másnak — nem
[nekem,
És hallgatsz dalt a csillogó vizen
És üdvözülsz majd — mással — nem velem.*

*S piros ajkaddal a cyprusi bort
Épp, oly mohó gyönyörrel szürcsölöd
Ahogy én ajkad csókjait iszom most,
S úgy fog szeretni téged ez a város,
Ahogy hajdan engemet szeretett.
És hogy szeretett : érte megbocsáss !
Te itt léssz majd, ha már én nem leszek . . .*

Halálos éjszaka.

A hold ez éjszaka kék volt.

Kék, hideg, kegyetlen, minden banalitás nélkül való, szigorú és komoly.

Az asszony fölvette sárga köpenyét, a híres sárga köpenyt, aminek jelentőségét már maga is sokalta, mindég gúnyolta.

Most szikrázott benne egész alakja, a feje csodaszép volt, rátette erős kezét a férfi vállára és azt mondta: menjünk!

— Igen menni kell. Nehéz dolog. Hogyan kezdjem?

— Fázik? — kérdezte az asszony.

— Nagyon — panaszkodott a másik — csak volna velem egy bunda, egy jó meleg bunda!

Május volt s az éjszaka ott a kis halászfaluban szokatlanul langyos és fényes. Kora délután jöttek, eleinte sétáltak és józanok voltak, később egymás hangjától megbolondultak, kissé civakodtak, egymástól mindörökre elbúcsúztak, aztán a legkisebb átmenet nélkül megcsókolták egymás szemeit.

Ebből késő éjszaka lett, amikor is haza kellett menni. Az asszonynak az ura érkezett meg hajnalban, a férj, aki mindég jött és ment, soha semmit nem kérdezett, nem látott. Az

asszony ajtaja előtt, mielőtt hozzá bement volna, rövid imádságot mondott. Benn finoman, úriasan viselkedett, nem sokáig alkalmatlankodott. Tudta, hogy legjobb ha hallgat és aláztosan viseli magát, különben elkergetik. Elmenni pedig — már próbálta sokszor — nem tudott, úgy érezte belehal. Élni mégis csak szeretett, akart. Szőke, kissé húsos férfiú volt, szívós, várni tudó.

A másik, a májusi éjben didergő: sápadt, karesu és fekete. Oly gyönyörű és oly rossz, a milyen ezer férfi közt csak egy van, és akire ezer asszony vár, lesekedik, aki után loholnak jók és rosszak, furcsák és egyszerűek, s akinek mégis nincs csak egy, az, aki neki a legveszedelmesebb.

— Már most hogy menjek el innen? — mondta. — Én nem is tudok menni. Halálos beteg vagyok. Meghültem. A maga csókjai forrók, a levegő meg hűvös. Ez nem nekem való klíma.

Tréfásan mondta, de a valóságban meg volt döbbenve, hogy az asszony előtt össze kell esnie. A fejében erős zúgást érzett, a szemei előtt apró fénykarikák forogtak, örületes gyorsasággal. Elnyújtózva feküdt egy alacsony kerti széken, nézte az asszonyt és gondolkodott ilyenformán:

— Ime a sárgaköpenyes asszony. Az, aki meg van ígérve minden igazi férfiúnak. És aki el is jön olyan bizonyosan, akár a halál. A

sárgaköpenyes nőnek ime oly erős a koponyája, hogy az ember bezúzhatja rajta a saját fejét, ő meg sem érzi. Azt hiszi, egyszerűen csak megcsókolták. A nyakszirtjében ha megfogózhathnák jól és erősen, el tudnék menni akár a világ végéig. De nem enged. Nem szereti, ha a feje körül motoz egy erőtlen, puha kéz. Neki az a fő-szentség inkább mint más. Nagyon féltelmes és nagyon szép most. A kék hold érette van és a sárga köpenyéért. Mint a hogy én is érette vagyok és minden, a mit akar. De szörnyűség. hogy mindent akar. Bár meghalna!

Az asszony tán megsejtette, hogy miket gondolnak róla, mint a hogy rendszerint megsejtett minden, a személyére vonatkozó gondolatot. Megfogta a férfi kezét és rászólt:

— Ne okoskodjék. Szedje össze magát és menjünk.

— Hová? Miért akar elvinni innen? Itt nagyon jó. Kicsit fázom, de az jó.

— Ugyan hagyja el. Magának aludni kell, ennyi az egész.

Bement a házba, az öreg paraszt asszonytól meleg kendőket kért, abba bebónyálta a férfi vállait. Nagy nehezen fel is ültették a kocsiba, ami lassan megindult velük a víz mellett a fűzek alatt.

— Most engem elvisz innen — mondta a férfi, — csakhogy megszabaduljon tőlem. Alig várja már, hogy otthon legyen a kényelmes

polgári lakásban, a nagy tükre előtt, hogy megnézhesse magát. A szemének nem ártott-e a mai kirándulás. Alig várja, hogy megmoshassa az arcát és a kezeit. Róluk az én szegény csókjaimat. Hogy belefekhessék a nagy fehér ágyba és aludjon mint más rendes hitves, aki elfáradt a háztartási gondokba, a gyerekekbe. Fog aludni álomtalan, önzőn, míg én virrasztva siratom magamat, aki magának nem vagyok semmi, de semmi.

— Hát én magának ki vagyok?

— Maga a Minden. Maga a sárgaköpenyes asszony, akin kívül nincs semmi. Maga az én életem sárga napja és szikrázó levegője. Mit mondjak még? Maga kinevet azért, hogy költő vagyok és maga a költészetem. De az is lehet, hogy fárasztom, hogy a szép beszédemet únja. Jobb szeretné talán, ha káromkodnék. Lehet, hogy akkor szeretne is.

— Mit akar? Mit akar? — mondta ideges nevetéssel az asszony.

— A kocsi álljon meg. Nem engedem elvitetni magam. Itt akarok maradni. A víz olyan szép! Magánál is szebb, mert legalább őszinte. Le akarok ülni mellé. Itt akarok maradni. Lerázta magáról a kendőket, hirtelen kipirult, fűrgén és elszántan ugrott le a kocsiról. De a következő pillanatban hirtelen megingott, a lábai nem bírták, mint egy gyermek, omlott össze a földön.

— Borzasztó — mondta az asszony — hogy komédiázik. Mindég komédiázik. Én itt hagyom.

— Nem bánom — mondta a férfi. — Nem bánom. Én itt meghalok.

Lehajtotta a fejét és tehetetlenül bámult a vízbe, mialatt az asszony kocsija tovább ment a homokos úton.

— Elmegy — gondolta — elmegy. Itt hagy. No ez szép.

Nem fájt neki oly nagyon, mint eleinte hitte. A szemeit lehúnyta és várta, hogy elmúljon szépen, csendben; mint egy nagy, színes pillangó, kinek ideje letelt: az egynapos élet gyönyöreitől és fájdalmaitól kimerülve, terítette szét szárnyait. Még vonaglott. Már keveset élt...

Az asszony pedig, a szikrázó sárga köpenyben ment, mindegyre messzebb. Visszanézni nem mert. Homályosan keveset gondolt arra, hogy távol tőle a vízparton ül egy férfi és haldoklik.

Érte meghal egy szép és nagy ember, egy fáradt, szomorú ember.

Semmi, csak előre. Csak elmenni tőle mentől messzebbre, minél gyorsabban.

Huh, hideg a keze, lázasak a szemei, rajta a halál.

Már maga is fázott, a lábait az ülés alá húzta. A lovaknak szárnyakat adott volna, hogy repüljenek.

Egyszerre remegni kezdett. Azt kérdezte magában: vajjon a z él-e még?

— Jó volna megnézni — gondolta.

És ez a vágy hirtelen úrrá támadt benne. Megnézni, megnézni a sápadt arcát; a nagy bársonyos szemei hogy mivé lettek.

Majd eszébe jutott, hogy látta már így sokszor. Aztán másnapra, hogy egy kicsit kialudta magát: egyszerre vége lett minden bajnak. A szemei csillogtak, a járása erős volt. A szája piros és friss, mint egy gyermeké. Erre a megújhodásra gondolva elmosolyodott, jókedvű lett, minden aggodalma eltűnt.

Erdőn át mentek, hogy azt elhagyták, hirtelen előtűnt a nagy, félelmes nagy város, amiben laktak, s ahol idegenek voltak, ahol egymáson kívül nem érdekelte őket senki és semmi.

— Mi lesz velem ott egyedül? — tűnődött magában az asszony. Ha ő nincs ott, én magamban mit teszek? Hova jutok? Nélküle, magamban, velük, a többiekkel — Nem lehet.

Nagy ijedelem szállta meg minden idegét. Vissza, csak vissza hozzá, mellé, egészen a közelébe! A hideg kezét megragadni, a sápadt ajka lehelletét fölinni, hozzá simulni törékeny és finom testéhez! Nem engedni, nem engedni!

Úgy érezte, hogy az, aki ott fekszik a vizparton, a hideg világosságban, holtában is több, nagyobb, szebb és erősebb, mint a többiek, a kik élnek, akik neki idegenek voltak, akiktől félt.

Most vágyott hozzá oly erősen és nagyon, a mint soha még és hirtelen maga sem tudta miért, kiugrott a kocsiból és elkezdett szaladni visszafelé, hozzá, gyalog, azt hitte, így gyorsabban oda ér.

A ruhája csipkéiben, fodraiban megakadva, elbukva, újra felugorva, futott vissza hozzá, lihegve, verejtéktől gyöngyöző homlokkal. A sárga selyemköpeny mint egy nagy kiterjesztett szárny lobogott utána. A könnyei úgy hulltak —

A férfi ott volt azon a helyen, ahol hagyta. A léptei neszére vissza sem fordult, a fejét meg sem mozdította. Csak mikor megfogták, átölelték, nézett fel és szelid mosolygással mondta :

— Tudtam, hogy visszajössz !

Tanakodtak, hogy mit tegyenek.

— Én fölveszlek — mondta az asszony. — Én viszlek az ölemben. Elbirlak. Erős vagyok.

A két karját a férfi dereka alá tette és föl-emelte.

— Kis fiam ! Gyerekem ! — mondta neki. És megcsókolta a ruháját a vállán —

— Édes kis fiam.

Aztán megindult vele. De nehéz volt, nem birta. Már a harmadik lépésnél megbotlott vele, mindketten elestek, egymásra borultak, elkezdtek kacagni boldogan, gyermekesen. A sárgaköponyeg megtépve, alázatosan terült szét a parti homokon.

Tőlem elszállt a vágy.

*Tőlem elszállt a vágy, a nagy színes madár,
Mert virágtalan lett a kertem.
Mert a lombjavesztett ezüsfüzek alá
Sok sok halott reményt temettem.
Mert hajfürteim közül kilopózott
A régi illat, a régi sugár:
Elszállt tőlem a vágy, a nagy színes madár.*

*Azóta éjszakám és reggelem nyugodt.
Nincs aki dallal megzavarja.
A hűvös nyoszolyán hűvöset álmodom.
Elringat a csönd puha karja.
Színes madárnak szárnya alatt, szökve
Előlem a csók is messze futott.
Azóta éjszakám és reggelem nyugodt.*

*Tél van. Szivem fölött a nagy elfáradás
Sápadt, fehér hóleplet bontott.
Amíg tartott a nyár: óh kénye kedvire
Kaczagott, sirt, örült, ujjongott!
S úgy megviselte összevissza tépte
A sok dal és csók, könny és kacagás:
Gyönyör neki a tél, a nagy elfáradás.*

*De tavasz jöttivel jertek megint felém
És nézzétek meg újra kertem.
Az utak széleit, a rengő pázsitot
Piros virággal beültettem,
Alkonyattájt, nagy, színes madaramnak
Röptét kémlem a kigyult ég ivén —
Óh, tavasz jöttével jertek megint felém!*

Mint régen...

A leány beszélt.

— Lássa, ezek az alkonyatok nem hasonlítanak többé a hajdaniakhoz s ez az, ami fáj. Mert ez igazságtalanság. Az ember mindent megtanul idővel és sok mindenről lemond és sokat elfelejt. A régi hangulatait pedig nem felejtí el soha, hanem azok hagyják el őt, úgy mint bizonyos virágok elhervadnak az évszakkokkal. Az ibolyák, az orgonák, a rózsák és a chrisanthemek. De az ember kénytelen őrizni az emléküket, azt, hogy itt voltak; a színeiket látja és még sincsenek többé, mert lélektelenek. Az illatuk nincs meg. És ez a baj. Az, hogy az illat emlékét nem lehet megőrizni, sem a régi hangulatokat. És ez az öregedés. Látja, tudom, hogy bizonyos dolgok nem történhetnek meg többé. Színek, hangok, mozdulatok örökre eltűntek s a velük járó hatás. Mondjak reá egy eleven példát? Ime nézzen ide! Ez az asztal tele van virággal, az én tűzes, vörös virágaimmal, úgy mint régen...

És én ülök a virágok előtt. Az vagyok, aki ezelőtt három esztendővel. A hajam, a szemeim, a kezeim, a hangom, minden a régi. És én magam, lelkileg olyan életet élek, mint ak-

kor. Vannak örömeim és vannak szenvedéseim, reménykedem és csalódom, sirok és megvigasztalódom. Minden úgy van, mint régen. És a virágok is a régiek. De én, ha rájuk tekintek, nem azt érzem, amit akkor. Szinte mellesleg, hogy akkor mit éreztem, de hogy most nem azt érzem, ez az ijesztő.

Miért, kérdezem magát? Nem vagyok többé szép? Talán szebb. De ugy-e, nem olyan mint régen? Pedig a ruháim alakját megtartottam és meg fogom tartani, ha élek, hatvan éves koromig is. De a színe a szövetének más. Akkor kék volt, tompa kék, merev szövésű. Ma sárga, puha és a szövése hullámos. Hogy a régi szebb volt-e? Bizonyára nem. De ez — más. És így van mindennel. Ezekkel a virágokkal is.

Akkor a tenyerembe fogtam a fejüket, mint ahogy a kedvese fejét fogja az ember; és a becsukott szemeimet rájuk szoritottam és a forró arcommal dúskáltam bennük.

Ma, a hozzájuk való szeretetemnek ez a külső kifejezése nincs meg. Csak egy gesztus, ami eltűnt. De milyen jelentékeny az, hogy nincs többé! Most, ha jó akarok lenni hozzájuk: óvatosan, lágyan megsimogatom őket, mint az anya a kis gyermekei fejét. Semmi láz, semmi nyugtalanság nincs ebben a mozdulatban, de most ez illik hozzám és a másokra képtelen volnék. Milyen különös!

Az ember mintha örökké temetne, szüntelenül! De ez nem mostantól van! Hiszen végre a bábuinktól is elválunk, az ifjusági olvasmányainktól, a tánciskolai élményektől, az első bálók izgalmaitól is. Mért hogy ezeket nem sajnáljuk? Mért hogy ebben nem érezzük meg a temetés gyászát? Miért felejtjük el olyan könnyen az első csókot? És miért oly nehezen az — utolsót? Holott az első volt a szentebb, a szebb, az ifjuságosabb és teljesebb? Mért hogy megindulás nélkül gondolunk vissza a nagy veszteségeinkre és őrizzük féltő áhitattal a kisebbek emlékét? Romokon megyünk át mosolyogva és egy szál letépett virágért sirva fakadunk? Miért? Mondom magának, hogy ez az öregség, az, amelyik már sem felejteni, sem lemondani, sem tékoználni nem tud. A fukar, zsugori öregség, ami kincsgyűjtő szenvedélylyel fosztja ki a szálló pillanatot. És mindent, mindent meg akar tartani magának! Ez csunya, ennek költészete nincs, ez véghetetlenül lesújtó arra, aki még külsőleg nem ért meg reá. Lássa, énbennem él egy régi kép, egy jelenet, egy forró és színes fantazmagória, amit végigéltem, végigcsináltam és — minden, ami akkor készített reá, hogy tegyem: készlet most is. De nem merek mozdulni, nem merem kinyújtani a kezem, hogy megismételjem. Látja azt a mandolint, ami a falon függ, a szőnyeg fölött? A sárga szőnyeg fölött? Az amire gondolok így történt: Fölálltam a helyemről és

leterittem a szőnyeget a földre. Aztán leakasztottam a mandolint és leültem vele a szőnyegre. És elénekelttem egy bűbajos olasz dalt, egy szöveg nélkül való csodálatos melódiát. Tudja mi az: egy dal szöveg nélkül? Csupa rejtelmes ígéret. Csupa várakozás, csupa találgatás, csupa gyönyörűséges tévedés, hogy ide milyen szó illik, amoda milyen. És én énekelttem a dalt először szöveg nélkül — valakinek az izzó szeme rátapadt az ajkamra. És én ebből a sugárzó, kérő, szinte erőszakos nézésből megértettem, hogy beszélnem kell, hogy mondanom kell a dalhoz valamit. A szöveget hogy kívánják és áhítják. Hogy nekem szókat kell énekelnem. — És akkor — tudnia kell, hogy életemben soha sem írtam verset — akkor lehajtottam a fejem, magam elé néztem és reszkető hangon dalolni kezdtem egy szöveget. Mit? Isten tudja. Piros rózsákról volt benne szó, amik a bokrokon virúlnak és lekiváncsoznak egy asszony ölébe, hogy ott elhervadjanak. Jön egy legény és letépi a piros rózsákat és beleszórja az asszony ölébe, egy kékruhás asszony ölébe, aki énekel hozzájuk. És boldogok a piros rózsák...

A dalnak rimei nem voltak, de tudom, hogy szép dal volt azért. És amikor befejeztem, az aki hallgatta: fölvette az asztalról a virágokat, mind a piros rózsákat és az ölembe szórta és a kék ruhámat elborította velük és a hajam, a vállaim...

Erre gondoltam az imént és föl akartam kelni, hogy a szőnyeget leteritsem a földre és hogy a mandolint levegyem a falról, leüljek vele a szőnyegre és énekeljek. És az akkori dal itt zsong a fülemben, tudom, tudnám. De a szőnyeget, az akkori szőnyeget nem énekelhetem és újat, félek, újat nem tudok többé.

— — — — —

A leány elhallgatott és tenyerébe hajtotta a fejét, úgy nézett maga elé. A szobában nagy tompa csönd támadt, olyan mint a kis templomokban, mikor elhal az orgonaszó és a hivek mozdulatlanul maradnak helyükön és figyelnek. A nagy csöndben megszólalt a férfi mély, átható hangja.

— Lássa, pedig megkísérelhetné. Hiszen csak egy mozdulat az egész! És én áhítatos hallgatója leszek és talán ha a szemeimbe néz: megtalálja azt a dalt, amit *most* kell énekelnie. Vagy nem hiszi el, hogy szeretem, hogy nagyon és végzetesen szeretem és mindörökké? Nem hiszi el?

— Tudom — mondta a leány. De akkor nem tudtam még semmit bizonyosan. Ma látok, megértek, fölfogok mindent. Akkor csak sejtéseim és ösztöneim voltak és azok által éltem. Ma, amikor tudatosabb vagyok: jobban félek mint akkor. Bevallom, gyáva lettem a saját tudatosságomtól.

— Kisérelje meg! sürgette a férfi. Lássa

én érzem, hogy akarja. A szeme úgy csillog. Tegye meg, tegye meg.

A leány fölállt. Kissé vonakodva, mégis látható türelmetlenséggel akasztotta le a falról a hangszert.

Leült a leterített szőnyegre és énekelni kezdett. Mint régen a kis olasz dalt, szöveg nélkül.

Az arcza sápadt volt, mialatt dalolt, az ajkszélei reszkettek, a sötét haja csillogott a lámpa fényében, mint egy komor halovány glória.

A férfi gyönyörködve nézte.

— Most, gondolta magában mikor a dal végső refráineje elhangzott — most meg fogom halani ami mondani valója lesz hozzám.

És a leány anélkül, hogy fölemelte volna a fejét, újra kezdte a dalt és — újra csak szöveg nélkül. Már a közepén volt, mikor észrevette. Akkor megrezzent, az ajkai ijedten nyitódtak ki és kiejtette kezéből a hangszert.

— Nem tudok — susogta fájdalmasan — semmit sem tudok. Hiába minden. Ez az öregség, a mi a lélekben van s ami megelőzte a test öregségét. Mit tegyünk? Ha ezek a dolgok eltűnnek és nem jönnek vissza, akkor se ha hívjuk, ha reájuk még szükségünk van — —

Fölállt a szőnyegről és lassu, inbolygó léptével végigment néhányszor a szobán.

— Temetés, temetés susogta — mintegy önmagának — a dolgok lelke elhagy minket — tulajdonképen megfordítva van — nem mi teme

tünk — minket temetnek — kegyetlenül, elevenen, erőszakosan eltemetnek. És ami a legborzasztóbb: túl kell élni a saját halálunkat és úgy tenni, mintha nem vennők észre, hogy halottak vagyunk. És az emberek akik közt járunk, akikkel beszélünk, akik azt hiszik, hogy ismernek bennünket! Badarság! Halottak vagyunk és a hazugságok nem segítenek rajtunk. Sem a színlelés, sem a mosolygás, sem a káprázatok. Az utolsó őszinte, és szép cselekedetünk az, amikor valóban meghalunk. Egyéb tenni valónk nem maradt.

S a leány, aki ily öregesen beszélt, oda fordította fiatal fejét a férfi felé, aki ült az előbbi helyén, makacsul összeszorított ajkakkal, konykukul, hallgatagon, mintha valami nagy sötétben, keresne valahol egy pontot, egy világító pontot, egy kaput, egy rést, kifelé az öregségből.

Nem történt semmi.

*Nem történt semmi csak aludtam mélyen,
S legszebb álmomból fölvert egy sikoly
S egy pillanatra megdermedt a vérem.*

*Nem történt semmi. Vándorlásom közben
Megakasztott egy különös vidék,
S néhány napot henyélve ott töltöttem.*

*Nem történt semmi. Naphoz törő vágyam
Egy pillanatra megsédült, lehullt,
S örömét lelte egy kis éjbogárban.*

*De most eszmélek s látom, hol pihentem :
A vidék árva, szintelen, kopott,
S üres a dal, mit róla énekeltem*

*S az éjbogárnak szárnyait lefejtve
Álmot felejtve repülök tovább
A sugaras, a hívó végtelenbe . . .*

Följegyzések.

Apostol asszonyok.

Az ezerkilencszázötödik esztendő kezdeténálunk a nagy dátumok közé sorozódik két oknál fogva.

Az első, a látszólag fontosabb, az a politikai kavarodás, amiből ezidőszerint még kiút semerre sincs; a második, a látszólag jelentéktelenebb az, hogy megalakult a magyar feministák egyesülete.

Lesznek akik e második ok fölött elmosolyodnak.

Viszont lesznek, akik az első oknak elébe helyezik.

Hogy kik járnak el helyesen? Erre a kérdésre megfelel az eljövendő kor, aminek elébe nézni hittel, reménységgel még most oly nehéz, de ami mégis csak elkövetkezik egyszer. És ez év dátuma így jelzi az eseményeket. A politikában amit férfiak csinálnak: zürzavar, fejetlenség, erőszak, tehetetlenség.

Sociális téren, ahová az asszony keze is ér: egy nagy, összhangzatos fellendülés, nemes és tiszta törekvések, öntudatos cél, erő és bátorság.

Amott ökölrel viaskodnak: itt szegény, ott hontalan gyermekeknek nyujt otthont, ruhát, élelmet az asszony.

Ott diszes, faragott, bársonyszékeket tördelnek; itt iskolapadokat állítanak föl.

Ott nagy a láрма, a riadalom; itt csendesen folyik a munka, a tanító ige, és halkan, suttogva hangzanak el boldogságos ígéretek, amiknek beteljesülését már csak a jövő nemzedék látja. És jön a tavasz s ime érkeznek hozzánk asszonyok, akik hirdetői az új vallásnak. Egyszerű fekete ruhájukban felülnek a pódiumokra és beszélnek a jövő asszonyáról.

Előbb jött Mrs. Perkins Gilman, akire kissé megnehezteltek, hogy szerfelett népszerű előadást tartott, félig elintézett kérdésről.

Holott az író nő tán csak tekintettel akart lenni fogyatékos angol tudásunkra, de mindent, amit mondania kellett: elmondott és ha némileg túlhaladott álláspontokat érintett is, az még nem válik az ügy kárára. Ellenkezőleg. Jobb valamit kétszer tanulni meg, mint egyszer se.

Dolgozzanak-e a nők? kérdezte az író nő és menten válaszol is: igenis dolgozzanak. Ezt nálunk valóban nem kell különösebben hangsúlyozni, holott hivatalaink, boltjaink, távirdáink, az egyetemek, ministeriumok tele vannak dolgozó nőkkel. De igenis meg kell tanítani ezeket a nőket arra, hogy nem csak kötelességeik, de jogaik is vannak.

Ezekről szólt Perkins.

Az óhajtott jogokkal tisztában van mindenki. Csodálatos ez — inkább mint a kötelességekkel. A jogokról mindenki tudja, hogy kellenek, de a kötelességek láttán az ember megütközik egy pillanatra, és kérdi: *miféle kötelesség és munka* illeti meg jogosan a nőt?

A régi-e, amely megoszlott a háztartás, a gyer-

mekek, a férj között? Vagy az uj, amely a nőt gazdaságilag egy vonalra állítja a férfiúval?

Hogy vajjon megfelelhet-e az új kötelességnek ha a régieknek is meg akar felelni? Nem vonja-e el ez, amattól?

Az asszonyszabadítók azt mondják: *nem*. Az az egy *nem* szócska ígéret arra nézve, hogy az asszony még egyszer annyi terhet meg fog bírni a jövőben, mint amennyit eddig megbirt. És ez még most nem bizonyos. A kapitalisztikus gazdasági rend keretében el sem képzelhető, csak annak megszűnésével. Várni kell tehát, míg a socializmus megépíti az odavezető utat.

Várni kell. Vajjon meddig? . . .

*

Mindegy, ha sokáig is. Készülődni kell. És minden készülődés lázzal, nyugtalansággal és egy kis tétovasággal jár. És minden megindulás, visszatekintéssel, az elmaradottakra és kétkedő szorongással az elkövetkezőkért.

Ez a készülődés, ez a szervezkedés nem akar hadüzenet lenni a férfiúnak, mint ahogy sokan állítják. Nem nekirugaszkodás a szabadságnak, csak egy kis előre való gondoskodás arra, hogy ha jön, bennünket készületlen ne találjon. Mert az áldás is olyan, hogy ha nem érdemeljük meg, nem használ. Hát még a szabadság, az asszony szabadsága! Lelkileg érettnek kell lennünk, hogy jóra fordíthassuk, félre ne értsük, hogy bánni tudjunk vele. Mert ha több és erősebb nálunk, akkor rossz sugallatokkal teljes és nemhogy fölemelne bennünket, inkább a földre tapos. És az isten szerelméért, nehogy féluton elmenjünk mellette, ami megtörténik azokkal, akik tulságo-

san mohók és sietők. Nagy de csöndes lelki pompával kell várni, mint egy új istenséget.

*

Ellen Key, a második asszonyszabadító, a ki e nevezetes tavaszon hozzánk jött. Elébe mindenek nagy várakozással néztek. A fanatikus feministák őt nem tartják igazi feministának, holott álláspontja majdnem mindenben egyezik az övékével, mégis mert részint lyrikus lélek, úgy látszik a mit akar nem akarja elegendő erélylyel.

Hogy mit akar?

Megtartani az asszonyt a családnak, a családban és megértetni vele, hogy az ő feladata ott épp oly nehéz, fontos és értékes, mint valamely más kenyérkereső pályán.

Az asszonynak jogokat adni *benn a családban*, aminek, minthogy mindenképen közelebb áll hozzá mint a férfi, a feje ő legyen, ne a férfi és hogy az ő munkája gazdaságilag jelentsen annyit, mint a férfi munkája valamely pályán.

Milyen egyszerűnek látszik ez a követelés és a keresztül vitele mégis mennyi időbe fog kerülni! Mert az alárendeltség bizonyos tapadó jelleggel bír és azok, akik megszokták évezredekken keresztül, szívesen maradnak meg benne, gondolván: ez már meleg és kényelmes.

Ellen Key a család eszméjét óvja és szinte megvédi a feminizmus ellen; nem az asszony szabadságát akarja korlátlaná tenni a világ előtt, hanem benn a családban korlátlan jogává az asszonyt, aki amennyiben vagyontalan, mint cseléd szerepelt konyhán és gyermekszobában, amennyiben vagyonnal bír mint egy idegen, akinek a dolgokhoz semmi köze.

Sok guny, előítélet, kétség támadja meg a szabadszerelem eszméjét is amelyet ő hirdet s még sokan nincsenek tisztában ezzel a fogalommal.

Ellen Key, akinél a szerelemnek hatalmasabb szószólója nincs, nem szerelmi szabadságot hirdet, hanem *a szerelem szabadságát*. A fajra való tekintettel, a függetlenk iválasztást; dicséretét az anyaságnak, ha az törvényen kívüli is. A szerelem csak két egyén dolga, de a gyermek már a társadalomé, mondja egyik könyvében. A szabadszerelem pedig arra kell, hogy erős, viruló nemzedéket hozzon létre.

Minálunk ezzel a kérdéssel még nem foglalkozott, nem mert foglalkozni senki. Holott a tárgy ha közelebbről megtekintik: nem oly féltelmes. Ám a mi viszonyaink közepette, erről szólni még korai volna. Sok mindennek meg kell változni addig, sok ellenszenvet, balítéletet, elfogultságot ledönteni. Mert új erkölcsöket felállítani könnyebb, mint meglevő erkölcstelenséget eltörölni. Azért esik annyi szó a szabadszerelemről, mielőtt még szabadszerelem a valóságban volna. Ellen Key a szabad szerelmet nem a házasságon kívül, hanem benn a *házasságban* akarja és ebben az egy tézisben benne van az ő egész iránya, amit annyian félre értenek, holott oly világos és látható, csak épen tiszta szem és tiszta érzés kell hozzá, hogy megértsük. Ez a szelid „építő“ aki nem harsog, nem dulakodik a maga világboldogító eszméivel, tulajdonképen csak egyet akar: mindenkinek egyformán megadni azt a jogot, amit a kiváltságosak önkényt elvesznek maguknak, az alant állók pedig úgy esnek bele, ösztönük folytán. Hogy necsak a nagyon fenn, vagy nagyon lenn állók legyenek azok, akik természetadta hivatá-

sukat betölthessék s hogy akkor midőn ezt tesszik, ne érje őket megvettetés a társadalom részéről. Ez az amit Ellen Key akar.

*

Hogy nálunk járt : a lélek evolúciójáról tartott előadást.

Szegény ! A sok baj, kényelmetlenség közepette egy szerencséje mégis volt : hogy nem tud magyarul s így nem olvashatta el a másnapi hírlaptudósításokat.

Egynehány tiszteletreméltó és okos bírálat kivételével, kicsinye nagyja, úgy neki ment ennek a kivételes, nagy és sugárzó egyéniségnek ; annyi gúnynyal, kicsinyléssel, sőt cynizmussal hogy az ember csak bámul és kérdi : vajjon miért ?

Miért nálunk, e gyönyörű és lovagias országban, holott lejárt és kikopott primadonnák is a legdelikátabb jelzőkben részesülnek egy-egy vidéki szereplésük alkalmával ?

Miért bántották ezt a tüneményes lelkű aszszonyt, aki jött betegen s egy órával a felolvasás előtt csak nehezen kelt föl az ágyból ?

A rossz rendezés folytán és a betegsége folytán nem beszélhetett oly hangosan, hogy mindenki hallhatta volna. De azok, akik hallani akarták, köréje csoportosultak és áhitattal lesték ajkáról a szót.

Miket mondott ? Már meglevő igazságokat, de olyanokat, amiket nem lehet eléggé sokszor hangsúlyozni.

A lélek feladatáról, annak fejlesztéséről az egész emberi faj érdekében.

Hát mi ez ? Semmi. Másnap olvashattuk, hogy az író nő csupa unalmas közhelyek elmondásával

fárasztotta ki a hallgatók agyát. Hogy voltaképen semmi értelme hogy eljött; minek is hívták. Hogy nálunk tízével szaladgálnak Ellen Ky-k az utcán és senki sem hallgatja meg őket!

Tíz Ellen Key Magyarországon?

Es mi, egynehányan, akik szomjuhozva keressük azokat, akiktől valamit tanulhatunk, aki a mi érzéseinket vallja, a gondolatainkat gondolja, csak szebben, erősebben, kifejezőbben, mi ezekről eddig nem is tudtunk! Kénytelenek voltunk hozzá fordulni, az idegenhez, a távollévőhöz és kérni hogy jöjjön ide!

Valóban meggondolatlan léhaság és antiszocializmus!

De elég is talán a gunyból.

Nem az a lényeges, hogy hogyan méltatták nálunk ezeket az apostolnőket. A lényeges, ami valamit jelent az, hogy egyáltalán itt voltak.

Hogy hívták őket.

Hogy itt már kellenek.

És ha az ezernyi hallgatóság közül, csendes beszédét hallotta csak száz, s ha a száz közül, egészen, úgy ahogy őt kell, megértette csak ötven: már ez is elég.

Kezdetnek elég.

Mire a „Lélek“ evolúciójáról“ című könyve megjelenik, ki tudja, hányan lesznek, akik gyönyörű szellemének addig meghódoltak.

JEZABEL.

— Regény. —

Most pedig dolgoznom kell, még pedig sietőbben mint máskor.

Nemcsak a magam szegénysége sürget.

A munka, amit el kell készítenem bizonyos határidőhöz van kötve.

Egy bölcső takaró ez, fehér és kék indiai selyemből, amibe apró virágokat himzek.

Pazar és drága dolog.

A jövő hónapban el kell készülnöm vele.

Akkorra születik meg a gyermek, kinek bölcsőjére készül.

Az apja már előre is nagyon szeret-heti őt, hogy ily pompával várja.

Vajjon ki lehet az apja? És az anyja?

Ugy képzelem, hogy szőke és fehér-arcu. És amikor nem övezi körül az anyaság terebélyes gazdasága: karcsú és mosolygós.

Most szenved és az ajkai körül sötét árnyékok vannak és barna foltok a finom bőrén.

Rajta, dolgozzunk. Mire ezek a szent jelek eltűnnek az arcáról: készen kell lenni a takarónak. Majd örül neki és bámulja és a gyermek] mosolygó álmod aluszik alatta, a virágok alatt, melyeket Jezabel újjai himeztek. Oh hogy tudnék kacagni!

Tünődések.

Hol is hagytam el a múlt történetét?

Igen, a Jezraheli rettenetes éjszaka után.

Nem tudom folytatni most. E napok olyanok, hogy szinte kényszerítenek a jelennel való foglalkozásra.

A köd ami még mindig tart, mintha a múlt eseményeinek minden színét, fényét eltakarná.

De hát a jelen. Ez a nagy semmi!

Hogy lehet emberi élet eseményekben oly szegény mint az enyém!

Attól fogva, hogy a párom meghalt mi is történt velem?

Megláttam és megszerettem a porcellán embert, a furcsa, mosolygó hétköznapi istenséget és oltárt ütöttem neki a hajlékomban. Aztán letettem az oltárról és kihajítottam az utcára.

Most csak azt szeretném tudni, miért is volt itt ennyi ideig? És nem a legképtelenebb rosszaság az, hogy itt tudtam tartani, holott oly kevésbé volt rá szükségem?

Miért tettem?

Hogy estéről-estére legyen aki elmondja nekem, hogy szép vagyok, nagy, rejtelmes bűbajos, kitanulhatatlan?

Mindezt ugyis tudom.

De hallani kell, igen hallani kell, mivelhogy asszony vagyok s ennél fogva minden tudott tény csak akkor válik értékké előttem, ha azt egy férfi látja.

Milyen ostobaság ez?

Örülök hogy elment. Örülök, örülök.

De ki dicsér most és ki gyönyörködik bennem?

Ez kegyetlen, igazságtalan árvaság.

Érdemes-e ilyennek lennem amilyen vagyok csak önmagamért?

Én nem bírok el mindent amit magamban felfogok.

Ah ezt a gazdaságot ráárasztani valakire, aki látja, egészen megérti?

Van-e olyan? Bizonyára. Csak én még nem találtam meg. De elfog jönni. Anyyira akarom, hogy jöjjön, oly erősen idézem, oly makacsul hívom, hogy el kell jönnie.

Mert így élni nem lehet soká

Ugy látom kivetkezem magamból, az egyéniségemből. Mintha királynői mivoltom lassanként lefoszlanék rólam, mintha lealacsonyodnék.

De lehet, hogy ez csak képzelődés.

Néha, amikor nem érzem közvetlen hatását egyéniségemnek: ilyeneket gondolok. De azután — óh azután — minden az enyém.

De már az is szégyen, ha kételkedem magamban. Ennek nem szabad gyakran ismétlődni. És ezért — igen ezért a porcellán férfiú helyét be fogom tölteni egy mással.

Ah, médium-csere!

Kicsit utálatos.

De ki lehet az én igazi párom?

Végre is meg kell elégednem a médiumokkal, minthogy ők is megelégszenek magukkal. Ha egy fellázadna egyszer! Üres reménység. Mi ugornék ki belőlük? Az állat, a türelmét vesztett, kiéhezett, dühöngő fenevad.

Én keresek egy embert. Hol az ember? Aki nem dühöng, hanem rámparancsol. És leigáz nemcsak mint asszonyt, hanem mint királynőt is. Én keresek egy királyt. Szeretném felnyitogatni lelkem kincsházát és megmutatni benne a pogány kincseket a háromezer év előttieket és az ujakat, amiket megcsiszolt, kifényesített, durva foglalatából kivett az ujkor szelleme. Hol a művész, a költő akinek megmutatni érdemes? Ejh? Kedvetlen vagyok, türelmetlen, nyugtalan.

Nem bírom el a semmiség látszatát.

Vissza, vissza a multba, a nagysághoz, a dicsőséghez. Vissza a multba ahol min-

den, most rejtett értékem tudott volt és nyilvánvaló.

Folytatom a történetemet.

Hegyen és sikon.

Benadad megküldte a hadizenetet.

A riadalom amit okozott: nekem akkor jó volt.

A szívem örült sikongásait nem hallottam tőle.

A harc érdekelt, izgatott: gyermekkoromtól fogva szerettem.

És Benadad hadikiáltása bátor volt és merész.

— Ezüstöd, aranyad, legjobb fiaid, legszebb asszonyaid, legerősebb szolgálid akarom.

Ákáb hogy megijedt!

Izent tudtom nélkül, alázatosan.

— Mindnyájan szolgálid vagyunk, parancsolj velünk.

És jött újra követ.

— Holnap ilyen és ilyen időben jövünk, hogy elvegyük tőled, a minékünk tetszöt.

Ákáb helyett feleltem gögösen a követnek:

— A tinéktek tetszöt? Poklot, kárhózatot, halált. Ezt mondd meg uradnak. Benadadnak nem tetszett az izenet. Még aznap táborba szállt, hogy megvijja Szamariát.

Harminczkét csapata volt, mindegyik egy király vezetése alatt.

S ő a harminczkét királlyal dőzsölvén, heverészett sátrában asszonyai között. Oly igen biztos volt a maga diadalában, hogy ügyet sem vetett a harcz menetére.

A mi seregeink pedig megverték őket és üzvén kergették a szekerek mögé, melyekből igen sokat elvettek azoktól, valamint a tevékből és öszvérekből is.

És elfutott Benadad a harminczkét királlyal és riadt seregével vissza Syriába. És a mi népünk igen örvendezett akkor és örömdalokat énekelt az utczákon és hálaimát mondott az ő istenéhez. De hol

volt ezalatt a próféta? A nép szemefénye,
az isten szolgája?

Mindig vártam hogy jön.

Jön a harczy riadóra.

Jön a diadalhirre.

De nem; a pusztákon kóborolt és a
hegyek odvaiban.

Vadállatok bőrét viselte testén és ma-
darak és állatok táplálékát ette. Látások-
nak adta lelkét és beszélt az ő istenével
és fogadta parancsolatait.

Most tudom, akkor nem tudtam, hogy
küldetése legmagasabb pontjához jutott.
Az ő kezeibe volt letéve két királyság
sorsa.

S e két királyság közül az egyik enyém
volt.

Oh hogy ez a két kéz, amelyet annyira
csodáltam és rettegettem, követett el elle-
nem minden iszonyatost.

Gondoltam: ha egyszer átfoghatnák az
én ujjaim: forró és erős ujjaim többé nem
nyulna ki, hogy átkot könyörögjön le
reám, az ő istenétől. De ezt a két hatal-
mas, kegyetlen, erős kezét én nem érint-
hettem soha.

*

A harc uram és Benadad között egy évig szünetelt.

Kacagnom kell az ő bölcseiket, kik a megvert királyt ekképen vigasztalták.

— Hidd el uram, a baj az volt, hogy hegyeik közt támadtuk meg őket. Az ő istenük pedig hegyi isten s ezért védte őket. Kisérelj meg erejüket a sikon, meg-lásd mi győzünk.

És a következő évben a mezőn harczolt Izrael népe a sirusokkal és ismét csak Izrael győzött s a sirusok még jobban megverettek, mint az előző évben.

És Illés még mindég nem jött elő. Úgy látszott nincs köze a világ dolgaihoz. Imádkozott és böjttel sanyargatta testét, ahogy Izrael prófétái szokták!

Vagy ült egy fa alatt és nézte csendesen a bogarak játékát a füben?

Állt a Karit patak partján és pillantása elmerült az átlátszó zöld vízben és lenézett a fenékre a kagylók és kuszó növények közé és ott kereste az istent?

Vagy a csillagokban? Vagy más egyebütt?

És nem tudta, nem érezte, hogy mind-ezekben tul, vagy innen, él egy asszony, egy forró szerelmes, epekedő asszony, aki őt várja?

Ha nem tudta, lett légyen bármily bölcs, nem tudott semmit.

Ha nem érezte: hiába áldotta meg ösztöneit isteni erővel a természet, nem érezte meg a legnagyobb igazságot, egy asszony lüktető, eleven szivét.

Óh hogy elvoltam keseredve ellene akkor! Most pedig sajnálom.

Valami úgy sugja — én próféta nem vagyok csak asszony, — hogy szeretett engem. Szeretnie kellett. Ám de bűnösnek hitt és futott előlem. Miért nem akart inkább megtéríteni? A bűn ép, oly betegsége a léleknek, mint ahogy a poklosság betegsége a testnek.

S ő, aki orvosa volt a betegeknek, mért nem gyógyított meg?

Ha fekélyes testtel mentem volna hozzá, kezét ápolón nyujtotta volna ki. Virággal viruló, élettől csillogó szerelmes tes-

temet látni nem akarta. Titokzatos beteg,
szomoru lelkeinek baját nem kereste.

Könyörtelen volt mint az, aki küldte,
a zsidók hideg istene.

Könyörtelen volt.

Harczok.

Három év telt el a sirusokkal való
utolsó harc óta.

Ekkor jött uramhoz Juda királya Josafát, hogy együtt visszavegyék a sirusoktól Ramot-Galeádot, mely uram apjának tartománya volt egykor.

Szerencsétlen gondolat volt. Küzdöttem ellene, de hasztalan. A zsidó próféták mindnyájan diadalt jövendöltek Ákábnak és ő elvakulva, megmámorosodva, semmiről sem akart hallani másról, mint ezekről a hazug jóslatokról és Mikeást, az egyetlen igazmondót, ki a többiek ellenében meg-

jósolta a csata halálos végét: tömlöczbe vettette e szókkal:

— Tartsátok ötet kenyéren és vizen, valameddig visszatérek és rábizonyítom jövőndölése igazságtalanságát, mert ellenségem ő, ki nekem örökösen rosszat jósol.

Amire Mikeás így felelt:

— Ha visszatérsz, uram, neked van igazad és én hazudtam.

De nem tért vissza.

A sirusok egyesült erővel az ő csapata ellen törtek s ezt tudva uram fölcserélte ruháját Josafáttal, hogy a harczosokat megtévessze. Rosszul kigondolt hadicsel volt. Mert bár Benadad kiadta a jelszót harczosainak, hogy senki mást ne vegyenek üzőbe mint a királyt, mégis mikor Josafát közelébe értek, megismerék őt arczáról és hangjáról és nem bántották.

A véletlen tette, hogy egy kilőtt nyíl ott érte őt, ahol a pánczél nyílása volt. A nyíl átszurta, átfuródott tüdeje alatt és menten megingott és odaszólt a szekérvezetőnek, hogy forduljon vissza. És kivitték őt a harczból, miután ereje fogytán volt és a kardot nem bírta többé.

De ameddig csak birt, ott állt szekeren a sirusok ellenében, hogy katonái lássák, hogy áll, nehogy bátorságukat veszítsék és megfutamodjanak.

Szegény király! A kifolyó vére elöntötte a szekereket és annak kerekeit, mégis ott állt emelt fővel, mozdulatlanul, utolsó lélekzetéig.

Sohase hittem volna, hogy ily erős tud lenni, mert az utolsó időkben folyton istenének szolgált. Böjtölt és imádkozott és bűneit bánta.

A harcz megtörtént és Mikeás jövedőlése betelt.

A sirusok győztek. Meghalt a király. Josafát sebesülten futott el a csatatérről. Én pedig özvegy lettem. Negyven éves koromban, amikor szépségem olyan volt, mint a nagyon érett banána s a titkos szomorúság és vágy megnövesztette aszszonyiságom varázsát, hogy aki látott bámulva tekintett reám mintegy igézet alatt. De én elfordultam a szerelemtől és nem találtam gyönyörűséget a hódolatokban. Vártam a prófétát, akinek

érzésem szerint jönnie kellett, mert megzavarodtak Juda, Syria és Izrael dolgai.

Jött is. Ám az ő jövetelével mindég egyszerre jött valamely rettenetes csapás, mely egész sulyával engemet ért. Mintha az ő istene azért adott volna hatalmat neki, mert én szerettem őt, hogy az ütések, miket általa rám mért, jobban fájjanak . . .

A hegyen.

Okoziás, a fiam, ki második éve országolt Izraelen, egy nap a felső termekben mulatott és ime alatta meglazult egy gerenda és ő a tető rostélyain keresztül esett az alsó terembe és annyira összezúzta magát, hogy sulyos beteg lett.

Ekkor papokat küldtem Akkaronba a filiszteusok fővárosába, tanácsot kérendő azok isteneitől: mit tegyek a király beteg-

ségével szemben milyen természetű az a lesz-é belőle gyógyulása?

Szörnyű cselekedet volt! A filiszteusok istenéhez segélyért könyörögni!

Izrael prófétái dultak-fultak dühökben, ám szólni nem mertek.

De mert szólni, ő, aki e hirre hirtelen odahagyta rejtekhelyét, és utban találván a követeket elébük állott és így szólt.

— Mondjátok meg uratoknak az igaz isten izenetét. Amiért idegen istenekhez küldött segítségért, ennek okáért az ágyból, melybe lefeküdt: felkelni többé nem fog. Hanem helyette öcscse Jóram lesz király Izraelben.

Mikor a követek visszajöttek és elmondták az izenetet: az erélyes hangról egyszerre ráismertem arra, aki küldte.

Kérdeztem a papok egyikét.

— Milyen volt a férfiu aki szólott veletek!

S ők felelék:

— Hosszu hajuigen sápadt férfiu volt. Kopott sarukban és derekán övvel mely állatok bőréből készült. És olyan palást-

ban, melyet eső és vihar nagyon megtépett.

— Ez a thesbii Illés — kiáltottam fel. És e perctől fogva tudtam, hogy meghal a fiam, mert soha semmit sem jövendölt még ez ember, ami be nem teljesült volna.

*

Fenn ült a hegyen, mikor követeim hozzá mentek.

Szólították őt, de ő két kezébe rejtette arcát és nem felelt.

Ötven katona és azok hadnagya állott a hegy tövében és a hadnagy újra szólott.

— Thesbii Illés, a királyné nevében hívunk. Jöjj le és gyógyítsd meg az ő fiát Okoziást.

Amire ő hirtelen felugrott helyéről és egy másik sziklára ült.

A következő pillanatban süstergő láva szakadt ki a hegy torkából és elborította, halálra égette embereimet.

Szerteszállt ennek a borzasztó hire. A

zsidók istene haragszik, újra büntet! Ejh mit!

Másnap, ugyanez órában ismét embereket küldtem hozzá.

Ismét az történt, ami az előző napon. Harmadnap ismét.

Százötven emberem és azok három hadnagyt emésztette fel a tűz.

Negyednap eimentem magam. Egészen egyedül. Minden cicoma nélkül. Olyan palástban ami elfödte alakom, fejem s az arcom egy részét.

Ott ült akkor is, egy kiálló sziklán mozdulatlanul és sápadt arca fölfelé meredt az égbe.

— Illés — szóltam, de a hangom olyan lassu volt és ugy remegett, hogy nem hallotta meg.

— Illés — kiáltottam másodszor, amire ő összerezzen és lepillantott.

— Ki vagy te, aki szólítasz engem?
— kérdé.

Én feleltem:

— Egy asszony. Egy anya, ki remeg a gyermeke életéért.

— Nem te vagy-e Jezabel, a királyné?
— kérdezte.

— Nem, anya vagyok, egy összetört lelkű, szenvedő anya; anya vagyok, aki könyörögni jött hozzád segélyért. Egy asszony, aki orvosságért jött a gyermeke számára. Hogy lehetnék Jezabel a királyné? Hallottad hogy valaha ő megalázkodott volna valaki előtt? Kért-e ő valaha valamit? Könyörgött-e emberhez valamiért? Láttad te a királynét valaha, hogy kimegy a város falai közül egyedül kíséret nélkül és nincs ruháján a legkisebb ékesség és hogy arcát eltakarta volna, ha férfiu állt előtte? Óh bizonyára nem vagyok Jezabel, mert nézz le reám, itt állok és sirok és reszketek gyermekem életéért és megalázodom egy ember előtt, ki nekem ellenségem, ki úgy öldösi az én embereimet valamint a vadász az erdők állatait. Én nem lehetek Jezabel, mert megalázodom.

. . . Ő felállt és odatámaszkodott egy kiálló sziklakövhöz és úgy nézett le rám fönséges hideg arcával, mintha maga is kővé meredt volna. Egy kissé gondolkozott aztán megszólalt.

— És mégis te vagy Jezabel, csakhogy gőgöd és gonoszságod alább hagyott az Ur csapásai folytán. És mivel az anya szíve szólott belőled hozzám én az Ur szavával felelek. Mivel te az Akkaronbeli istenhez fordultál tanácsért, az igaz Isten elfordítja kegyelmét fiadról és ő meghal. Azért tanácslom eredj vissza hozzá, mert utolsó óráján van immár.

A hangja ellágyult a szemei melegebb fénnnyel csillogtak felém s én e pillanatban megfedekeztem haldokló fiamról, az alázatról, melynek hangján szólottam arról, hogy egyedül és védtelen állok előtte — csak őt láttam a férfit, a gyönyörű prófétát, az isteni embert, akihez hosszú évek gyötrelme és sovárgása köt — és hirtelen leoldoztam magamról hosszú köpenyem, mely a járásban akadályozott és indultam fölfelé, hogy lássam őt egyszer, végre szemtől szembe, hogy villámló szemeinek tüzeit arcomon érezzem.

2. sz. 1. sz. Rohantam fölfelé. . . .

Vigyázz! Kiáltá ő — Fordulj vissza! Ha életed szereted, ne közelíts.

— Nem szeretem az életemet — téged

szeretlek próféta és megakarom egyszer fogni a kezéd, azután meghalok.

— Meghalsz, mielőtt még megfognád a kezem. Jezabel, az a tűz, mely embe-reid megégette, te feléd közeledik. Fuss, menekülj.

Én vakon rohantam előre.

— Miféle tűz az? Te bűbájos, te varázsló, mondd hát miféle tűz? Ha a te istened küldi az égből, tartóztasd fel, hárítsd el, addig míg egyszer megfoghatom a kezéd. Aztán hadd égessen el. Addig ne.

Már már közel voltam hozzá, oly közel, hogy hittem, megfogózhatom ruhája szélében, mikor hirtelen forróság lepi el arcom, rettenetes hőség, ami egyszerre megszédített. Még egy lépést tettem előre, aztán arccal lebuktam, elveszítve eszméletemet.

A hegy tövében ébredtem fel újra. Ő ott állt mellettem és vízzel itatott a tenyeréből.

(Folytatom.)

TARTALOM:

AZ OLVASÓNAK	o o
VELENCZE	o o o o
HALÁLOS ÉJSZAKA	o
TŐLEM ELSZÁLLT ...	
MINT RÉGEN	o o o
NEM TÖRTÉNT SEMMI	
FÖLJEGYZÉSEK :	o o
Apostol asszonyok	o o
JEZABEL, REGÉNY.	o

Megjelenik minden hó 1-én.

Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, Ferencz-körút 5.

Előfizetési ára : Egy évre 10, fél évre 6, negyedévre 3 korona.

Budapesti takarékpénztár és Orsz. Zálogkölcson Részvénytársaság.

Befizetett tőke 10 millió korona.

Központi irodái VI., Andrássy-út 5. sz. alatt.

Elfogad betéteket: takarékpénztári könyvekre, pénztárjegyekre és flyó (Cheque) számlára. Leszámlált váltókat, előlegeket ad értékpapír kra.

Zálogüzleteiben,

IV. ker., Ferencziek-tere 4., IV. ker Károly-köru 18. sz., VII. Király-utca 57. sz. VIII. ker, József-köru 2. sz., VIII. Üllői-ut 6.

Pénzelőleget ad: értékpapír kra, arany és ezüst tárgyakra, ékszerekre és régiségekre a legelőnyösebb feltételek mellett.

A magyar királyi sztyálys rsjáték főelárusító helye:

VI. Andrássy-ut 5.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek és Életbiztosító intézet. Budapest. VI. Teréz-köru 40—42. (az intézet saját házában) Alapított 1863-ik évben.

Díjtartalék 1903. decz. 31. K. 11,000,000

Bizsított tőke " " 50,000,000

Eddig kifizetett tőke " " 8,000,000

Az intézet az ember életére minden szokásban levő módozat szerint a következő bizsításokat vállalja el.

Kiházasítási bizsításokat;

Járadék bizsításokat;

Fiu bizsításokat u. m.: tanulmányi, katonai és nagykrusági esetek e;

Családi bizsításokat;

Vegyes bizsításokat élet és halálesetre;

Bizsításokat két ember életére.

Az intézet legelőnyösebb feltételek és a legmérsékeltebb díjszabások mellett a havonkénti fizetések kedvezményét is nyújtja.

Ismertetővel, tervezetekkel és mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál ugy az intézet igazgatósága, mint az egyes vidéki ügynökségek.

„Árpád“-nyomda Budapest, VII., Valeró-utca 9.

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

MTA
1826 K

The logo is enclosed in a double-line rectangular border. The letters 'M' and 'A' are positioned on the left and right sides of a central vertical line, respectively. The year '1826' is located to the left of the vertical line, and the letter 'K' is to the right. The vertical line itself forms the stem of the 'K'.